

venik, dokler bom imel še kaj vkusa, ne bom!" Svobodno ti, a potem moraš opustiti sploh vsako spreminjanje, če hočeš biti zopet znanstveno dosleden. Vse ali nič, to je objektivno dopustljivo in opravičeno. Samo to spreminjati, kar je tebi všeč, ni dopustljivo: komu drugemu bo kaj drugega všeč in bo smel z isto pravico spreminjati kakor ti — kam pa pridemo po tem? A ne gre samo za edinstvo, temuč je objektivno krivično, če ne spreminjaš vsega tujega. Če začneš v tujkah tuje glasove na-

SV. ANDREJ

AL. REPIČ

meščati z domačimi, se s tem postaviš na načelo, da moraš vse tuje glasove namestiti z domačimi: zakaj vsak tuji glas ima objektivno pravico, da ga spremeniš v domačega, ne pa samo tisti, ki je tebi všeč.

Zdaj pa obrnimo ta načela na našo pisavo. Naši predniki so jeli pisati za tuji y bližnji domači i, za th — t, za rh — r, qu — kv, ph — f, ch — h, x — ks in, kar je pač brezmiselno: za vsako podvojeno tujo črko — enostavno domačo: mm — m,

ff — f, rr i. t. d.; postavili so se torej na načelo: Tuje črke in glasove, katerih slovenska pisava nima, namestimo z bližnjimi slovenskimi. Načelo je bilo sprejeto. Ali tujega je na tujkah mnogo več nego so si mislili. Hitro se je pokazalo, da so po tem načelu spreminjanju vrata nastežaj odprta. Tako je n. pr. bistrourni p. Stanislav Škrabec prišel brž na to, da se mora z isto pravico, kakor se piše t za th, r za rh, pisati tudi lj za tuji (srednji) l, kedar stoji pred soglasniki in na koncu, ker slovenščina v tem slučaju nima l-a, ampak le lj ali pa u. Potemtakem piše popolnoma prav po našem načelu: aljkoholj, generalj, Aljfonz. Bodi mu na tem mestu izrečeno priznanje v zadostilo za vse, kar je moral že vsled te edino dosledne pisave prestat. Dokler imamo to načelo, je dosledno samo to in nič drugega! Tako je za korak naprej v doslednosti stopil p. Škrabec, a zadnji korak tudi s tem še ni storjen. Toda to mu moramo priznati, da kolikor dopušča estetika in modrost, toliko daleč je šel v doslednosti, dalje za praktično pisavo ni več mogoče, dasi nas doslednost z vso pravico še daleč sili. Poglejmo, kaj bi morali po doslednosti še vse spreminjati, če bi hoteli dati sprejetemu načelu objektivno veljavo! Najprej je očitno, da kakor pišemo, n. pr. i za tuji y, bi morali pisati já, vá za tuji iá, uá (odločno pa ne ijá, uva, kakor se v pisavi sedaj dela, proti čemur govore ne samo vsi slovenski ampak tudi hrvaški in deloma drugi slovanski zgledi): torej socialjen, špiritvalj za socialen, spiritual. Seveda pa ni zadosti, „zapirati zev“ samo pri iá, uá, ampak z isto pravico pri vseh samoglasnikih, kedar stojijo drug zraven drugega, ker je ea, oe i. t. d. ravnotako tuj kakor ia, ua ali y. In precej pisavcev je res toliko doslednih, da na tem mestu zapirajo zev. Ali doslednost še tudi tu ni dognana do konca. Redna in brezizjemna je prikazen v našem jeziku, da ne prenese slovensko uho soglasnika k pred t in navadno tudi pred c, s, č, š (kt, kc, ks, kč, kš) ne, temuč se mora k ali izpuščati (sekutar) ali predejeti (puntek, puntka) ali spremeniti v h (dohtar). — Dalje ni niti najmanjše dvojbe, da bi se moral po doslednosti tuji samoglasnik a pred naglasom spremeniti v o (glej primere v „Dom in Svetu“ l. 1906. str. 150.), kar je živo v duhu našega jezika in je bilo že v stari slovenščini redno v rabi za tujke. Razen teh rednih in brezizjemnih prikazni imamo v tujkah še celo vrsto posebnosti, ki jih slovenski ezik ne more prenesti in ki bi se morale dosledno po načelu ravno s tako pravico spremeniti v domače, kakor kak mm v m ali rh v r. Koliko sprememb pri soglasnikih in samoglasnikih, asimilacij, disimilacij, metatez i. t. d. bi zahtevala ljuba doslednost! In tisti, ki bi hotel biti znanstveno natančen